

Strategi Svalbard museum 2026-2031

Svalbard museum er en kunnskapsleverandør som forvalter og formidler kildemateriale for å forstå Svalbard.

Stiftelsen Svalbard museum har til formål å innsamle, bevare, formidle og drive forskning knyttet til kultur og naturhistorie, miljøinformasjon og kulturminnevern på Svalbard.

Innledning

Svalbard museum forvalter en kulturarv som er gjenstand for klimaendringer, samfunnsendringer og internasjonal oppmerksomhet. I Longyearbyen, i verdens nordligste lokalsamfunn, møtes fortid, nåtid og fremtid i et landskap som endres raskere enn noe annet sted på kloden.

Denne strategien gir en retning for hvordan vi vil sikre, utvikle og dele Svalbards historie med både dagens publikum og kommende generasjoner – gjennom kunnskapsutvikling, formidling, klimaberedskap, teknologi og samarbeid på tvers av grenser.

I 2025 står vi i et strategisk veiskille etter at gruvedriften er nedlagt, mens globale trender og lokale realiteter gjør at arbeidet med å bevare Svalbards kulturarv er mer krevende – og mer presserende – enn noen gang. Samtidig har vi verdens øyne på oss – dette er et fortrinn vi må bruke i vårt arbeid for å formidle og bevare kultur- og naturarv.

Hvilke rammer og utfordringer har vi?

Svalbard museum er formidler av en kultur- og naturarv som er unik i norsk og internasjonal sammenheng. Gjennom våre samlinger forvalter vi en mer enn fire hundre år med menneskelig aktivitet i Arktis – fra fangst og gruvedrift til vitenskap og samfunnsliv. Denne historien er ikke bare vår lokale arv; den er en del av verdens felles fortelling om polarområdene. Vi formidler kunnskap om et fascinerende og unikt naturmiljø i hurtig endring som vekker interesse blant et bredt publikum.

Globale trender og lokale realiteter gjør at museets arbeid med formidling, forvaltning og forskning er svært viktig for å øke kunnskap hos publikum:

- **Klimaendringene går raskest her i verden.** Naturmiljøet på Svalbard er i drastisk endring. Dette er i seg selv viktig å formidle. I tillegg truer smeltende permafrost, økt erosjon og ekstremvær kulturminner i felt og bevarte gjenstander i magasin. Dette stiller helt nye krav til klimarisiko-vurdering, beredskap og utvikling av bevaringsmetoder tilpasset arktiske forhold.

- **Teknologisk utvikling åpner nye muligheter** for dokumentasjon, formidling og kunnskapsdeling. Droner, 3D-scanning, VR og digitale plattformer kan gi helt nye måter å utforske og dele Svalbards historie på – men krever investeringer og kompetanse.
- **Samtidens Svalbard endrer seg raskt.** Industrinedleggelse, økt turisme, nye bosettingsmønstre og et endret klima forandrer både landskap og samfunn. Om vi ikke dokumenterer nå, risikerer vi at viktige vitnesbyrd går tapt.
- **Svalbards geopolitiske betydning.** Svalbardtraktaten, beliggenheten og fokus fra ulike forskningsmiljø gjør øygruppen til et strategisk knutepunkt for diplomati, internasjonalt samarbeid og kunnskapsutveksling. Museet har potensial til å være en brobygger mellom forskning, politikk og offentlighet.
- **Museumssektoren nasjonalt preges av stramme ressurser og økte krav til dokumentasjon, relevans og bærekraft.** For å møte dette må vi være tydelige på vår samfunnsrolle og vise hvordan vi leverer verdi både lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Samtidig har vi utfordringer som er særegne for Svalbard museum:

- **Et stort faglig spenn** i temaene vi formidler.
- En arbeidsstokk preget av **høy turnover** ved museet og i Longyearbyen generelt.
- **Underdimensjonerte lokaler** som begrenser både samlingsforvaltning og publikumstilbud.
- **Etterslep i katalogisering og digitalisering** som reduserer tilgjengeligheten til samlingene for forskning og formidling.
- Et stort **geografisk ansvarsområde for kulturminner** ute i felt, ofte på steder som er vanskelig tilgjengelige.

Denne strategien tar høyde for disse realitetene, samtidig som den løfter blikket mot fremtiden. Vi kombinerer vår kjernevirksomhet – **kunnskapsutvikling, formidling og samlingsforvaltning** – med en mer offensiv satsing på teknologi, klimaberedskap, dokumentasjon av samtid og internasjonalt samarbeid. For en institusjon som er til for å informere om naturmiljøet og endringer på dette på grunn av menneskelig påvirkning er det viktig at virksomheten drives etter bærekraftige prinsipper. Dette vil vi gjøre gjennom god ressursutnyttelse, bygge et sterkt lokalsamfunn og bidra til å informere og verne om natur og kulturminner.

Vår ambisjon er at Svalbard museum skal være en synlig, relevant og fremtidsrettet aktør i nasjonal og internasjonal museumsutvikling. Vi skal forvalte fortiden med presisjon, speile nåtiden med relevans og bidra til fremtidens kunnskap med integritet og nysgjerrighet.

Om strategiens mål

Vi har valgt å dele strategien opp i fem hovedmål, men disse må sees i sammenheng med hverandre. Hovedmål 1-3 er grunnleggende museumsfaglige mål: kunnskapsutvikling, formidling samt samlingsforvaltning og ivaretagelse. Hovedmål 4 og 5, samhandling og organisering er mål som er virkemidler for å understøtte mål 1-3.

Det vil bli utarbeidet årlige handlingsplaner for å oppnå målene. Disse planene vil naturlig nok være gjenstand for prioriteringer, men når prioriteringene er gjort må det følge ressurser med disse oppgavene.

Hovedmål 1: Samlingsforvaltning og bygningsvern

Vi skal sikre at Svalbards kulturarv er trygt bevart, tilgjengelig og dokumentert, slik at den kan brukes til forskning, formidling og identitetsbygging – også om hundre år.

Kulturminnene er vår største ressurs og vårt største ansvar. Å redusere etterslepet i katalogisering og digitalisering er en nøkkelsatsing, og vi skal være et forbilde for bærekraftig samlingsforvaltning i Arktis.

Kompetansesenter for kulturmiljø er forvaltningens viktigste ressurs for ivaretagelse og dokumentasjon av stående kulturminner på Svalbard. Vi må sammen med eiere og forvaltning finne en måte å prioritere hvilke av disse som skal bevares og finne gode strategier for å dokumentere og vedlikeholde innenfor begrensede rammer. Museet vil fortsette utviklingen av kompetansesenter for kulturmiljø med sikte på at dette blir en permanent ordning.

For å oppnå det trenger vi:

Samlingsforvaltning:

Full oversikt over museets samlinger

- Metode for revidering og tilstandsvurdering av samlingen
- Ferdigstille konservering frosset materiale
- Utvikle digital dokumentasjon
- Skanne og katalogisere restansen i fotoarkivet

Tilgjengelighet for kunnskapsutvikling

- Utarbeide samlingssynteser
- Publisere utgravningene på arkeologi.org

Gode oppbevaringsforhold

- Nytt magasin og bedre utnyttelse av eksisterende
- Utarbeide en beredskapsplan for samlingen
- Revidere og opprette prosedyrer og rutiner

Skape etterlevelseskultur

- Innsamling og samtidsdokumentasjon
- Utarbeide innsamlingsplan og kontinuerlig innsamlingsarbeid

Bygningsvern:

- Permanent ordning med kompetansesenter kulturmiljø
- Eget og egnet verksted og materiallager
- Oppdaterte arbeidsprosedyrer og rutiner
- Databasesystem for kompetansesenteret
- Velfungerende logistikk
- Utvikle metoder for miljøovervåking av lokaliteter og bygninger
- Utvikle metoder for dokumentasjon av bygg som blir satt til forfall

Hovedmål 2: Kunnskapsutvikling

Vi skal være en internasjonalt anerkjent institusjon for kunnskap om kulturarv i høyarktis, som produserer, samler og deler forskning av høy relevans for både fagmiljøer og samfunnet.

Kunnskapsutvikling er fundamentet for all vår virksomhet. Våre samlinger og vår geografiske posisjon gir oss tilgang til unike kilder som få andre har. For å opprettholde relevansen må vi sikre kontinuerlig oppdatering av kompetanse, være synlige i nettverk nasjonalt og internasjonalt, og bidra til ny kunnskap om både fortid og samtid.

For å oppnå det trenger vi:

Riktig og oppdatert kompetanse:

- Jevnlige seminar, fag-samlinger og videreutdanning
- Mer egenforskning
- Samfunnsrelevans
- Forvaltningsrelevant kulturhistorisk kunnskapsproduksjon
- Faglige debatter

Styringsdokumenter:

- Kartlegge og prioritere kompetanse og kunnskapsbehov
- Oppdatere forskningsplan

Synlighet i forskningsmiljø:

- Relevante publikasjoner
- Konferansedeltakelse
- Tilgjengeliggjøre museets samlinger for eksterne
- Eksterne temasamlinger og foredrag

Hovedmål 3: Relevant formidling

Vi skal være et engasjerende og pålitelig bindeledd mellom Svalbards kultur- og naturarv og publikum – fysisk og digitalt.

Relevans i formidling handler om å møte publikum der de er. Fortellingene om Svalbard skal være forskningsbaserte, engasjerende og tilgjengelige for ulike målgrupper. Vi må utnytte ny teknologi, digitale plattformer og flerspråklige ressurser, og samtidig sikre at lokalbefolkningen opplever eierskap til museet.

For å oppnå det trenger vi:

Kunnskap om hva vi formidler:

- Kartlegge kunnskapsbehov
- Aktiv formidlingsplan
- Midlertidige utstillinger
- Formidling av ny kunnskap og nytt kildemateriale
- Systematisk opplæring av skrankepersonell og guider
- Formidling av samlingene som ikke er på utstilling

Kunnskap om våre målgrupper

(publikumsutvikling):

- Kartlegge og prioritere målgrupper
- Tydelige metodiske valg
- Intern utveksling av opplegg
- Flere av de som kommer til Longyearbyen bør besøke museet
- Systematisere tilbakemeldinger

Videreutvikle formidlingsmetoder:

- Jobbe flerspråklig (audio-guide, bøker og språkkompetanse)
- Skjerm og nettutvikling
- Mer eget stoff på sosiale medier
- Praktisk formidling
- Holde egne kurs
- Samhandling butikk og utstilling
- Egne publikasjoner

Plass og lokaler:

- Synliggjøre inngangspartiet til museet
- Bygge ut foajé
- Tilrettelegge for grupper (bagasje, areal)
- Tilpassede utstillingsarealer
- Sikre faste lokaler for midlertidige utstillinger
- Arbeide videre med nye lokaler for et naturinformasjonssenter
- Arbeide for å etablere et gruvemuseum

Hovedmål 4: Målettet samhandling

Vi skal være et sentralt nav i et sterkt lokalt, nasjonalt og internasjonalt nettverk av kunnskaps- og kulturarvsmiljøer.

Samarbeid øker vår kapasitet og gjennomslagskraft. Mange av våre oppgaver lar seg kun løse gjennom samarbeid med ulike aktører. Vi skal ikke bare delta i nettverk, men være en aktiv pådriver som skaper verdifulle koblinger mellom aktører.

For å oppnå det trenger vi:

Strategiske samarbeidspartnere:

- Kartlegge og velge samarbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt
- Tydeliggjøre museets rolle
- Prioritere og pleie samarbeid
- Etablere policy for forespørsler
- Rekruttering til fagfelt gjennom bidrag til universitetskurs: historie, arkeologi, konservering, kulturarv, bygningsvern
- Vurdere etablering av forskningshub for høyarktisk kulturarv
- Gjesteforskerordninger og hospitering
- Andre formidlere
- Gode kanaler for samarbeid om logistikk
- Forvaltning og eiere av bygninger og installasjoner

Resurser og handlingsrom:

- Formelt handlingsrom
- Merverdi ved intern deling
- Digitale løsninger

Overføring av kontakter:

- «Bli kjent»-møter og nye relasjonsarenaer
- Tid og aksept for relasjonsbygging

Hovedmål 5: Riktig organisering

Vi skal være en robust, fleksibel og attraktiv arbeidsplass som kombinerer faglig styrke med et inkluderende og støttende arbeidsmiljø – tilpasset Svalbards særlige personaldynamikk.

Høy turnover er en vedvarende utfordring. Vi må organisere oss slik at kunnskap og erfaring ikke forsvinner, og at nye medarbeidere raskt kan bidra. En tydelig struktur, gode rutiner for onboarding og et sterkt internt fellesskap er avgjørende for å opprettholde kvalitet og kontinuitet.

For å oppnå det trenger vi:

Robust organisasjon:

- Tydelig rolleavklaring
- Tydelig ledelse og ansvarsfordeling
- Omforente rutiner og prosedyrer
- Rutiner for onboarding og overlapp
- Enhetlig dokumentasjon og arkivering

God arbeidskultur og institusjonsutvikling:

- Profesjonell personalpolitikk
- Arbeide med bærekraft i alle ledd
- Intern kunnskapsdeling
- Tverrfaglig kunnskapsoverføring
- Tilrettelegge for kompetanseheving
- Riktig kompetanse for å løse oppgavene
- Sosial onboarding
- Attraktiv velferd
- Formell feltkompetanse
- Kultur for å tenke kontinuitet
- Utvikle vår plass i kulturminneforvaltningen